

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

זי לך לך

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

תרגום אשכנזי

לך לך יו

לְאַבְרָם: ס יו (א) וַיְהִי
אַבְרָם בֶּן־תְּשַׁעִים שָׁנָה וַתְּשַׁע
שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שְׁדֵי הַתְּהֵלֶךְ
לְפָנַי וְהָיָה תָמִים: (ב) וְאַתָּה

יו (א) אַל־ס אַבְרָם נִיּוֹן אֲוֹד
נִינְצִיג יֵאָדָע אַל־ט
וּוֹאֵר, עֲרִשְׁעֵן אִיהֶם דְּעֵר עֲוִי.
גַע, אֲוֹד שְׁפִרְאֵךְ צו אִיהֶם:
אִיךְ בִּין נָאָטֵט, דְּעֵר אַל־לְמַעַב.
טִיגֵג; וּוְאֵנְדִלֵע פֶּאָר מִיר,
אֲוֹד זִיִּיא אֲוִינְגֵטְהוּיִלְטֵען
דְּעֵר צֵעֵנִס; (ב) אִיךְ וּוִילֵל צִוִּי.

ר ש י

תרגום אונקלוס

יו (א) וְהָיָה אַבְרָם בֶּר תְּשַׁעִין וַתְּשַׁע שָׁנִין
וְאִתְּגַלִּי יו לְאַבְרָם וְאָמַר לִיה אָנָא
אֵל שְׁדֵי פִלַח קַדְמֵי וְהָיִי שְׁלִים: (ב) וְאַתָּן
קִימֵי

יו (א) אַנִּי אֵל שְׁדֵי. אֲנִי הוּא שִׁיז דִּי
בְּאַלְהוּתִי לְכַל בְּרִי, לְפִיכָךְ הַתְּהֵלֶךְ
לְפָנַי וְאִזְהִי לְךָ לְאַלֹהִים וּלְפִטְרוֹן יִכֵּן כָּל
חֻקִּים שְׂהוּא בְּמִקְרָא פִירוּשׁוֹ דִּי שְׁלוֹוְהַכֵּל
לְפִי הַעֲוִין: הַתְּהֵלֶךְ לְפָנַי. כְּתַרְגּוּמוֹ פִלַח
קַדְמֵי הַדְּבַק בְּעֲבוּדֵתֵי: וְהָיָה תָמִים. אָף

זה לויי אחר לויי היה שלם בכל נסיונותיו ולפי מדרשו התהלך לפני במלות מילה ובדבר הזה תהי' תמים
שכל זמן שהעלה בך אתה בעל מוס לפני. ד"א והיה תמי' עבדיו אתה חסר חמשה איברים ב' עינים
ב' אזנים וראש הגויה שאוסף לך את על שמך ויהיו מנין אותיותך רמ"ח כמנין אנריך: (ב) ואתנה

ב א ו ר

יו (א) אל שדי, פירש"י אני הוא שיש די באלהותי לכל ברי', וקרוב לזה פי' הרמב"ם
בא"נ שאינו לריך במציאותו ולא בקיומו לזולתו ואולם מציאותו תספיק לעצמה, ותספיק
לכל אשר זולתו, ולכ"ז הי' ראוי שיתרגם בל"א (דער חוונזורייענדרע), ואולם הראב"ע פירש
שהוא מנצח שודד כלומר מנצח ומשודד מערכות השמים, והסב"י עמו הרמב"ן ז"ל וכתב
שהוא הכוכב, כי הוא מדת הגבורה מנהגת העולם שיאשרו החכמי' בה מדת הדין של מטה,
וטעם להזכיר עתה זה השם, כי בו יעשו הנשים הנסתרי' ללדיקי' להגיל אותם מנגעו בני
אדם, ככל הנשים אשר נעשו לאברהם ולאביהם וכלל הנאים בצורה בפרשת אס
בחקתי ובפירשתי והי' כי תבוא בנרות ונקללות שכלם נסים הם, כי אין מן הטבע שירדו
הנשמי' בעתם בעבדנו האלהים ולא שיהיו השמי' ככרזל כאשר נורע בשנה השניעית, אבל
כלם נסי' וכולם תחננה מערכת המולות (כגנן) שאר המאורר כי אתה ה' מקסי וגו' לז
חזונה אליך רעה וגו' תהלים ב"א ט' וי'), אלא שאין בהן שנוי (מפורסם וגלוי) ממנהגו
של עולם נסמי' אשר נעשו ע"י משה רבינו ע"ה בעשר השכות ונקריעת הים והאן והבאר
והולתם שהם מופתי' משנים הטבע בפרסום והם שיעשו בשם האיותד אשר הגיד למשה, ולכן
עתה הידיע לאברהם אבינו כי הוא התקיף המנצח שינכר על מזלו ויוליד ויהי' ברית בינו
ובין זרעו לבולם שיהי' חלק ה' עמו וברכונו ונהיגם לז יהיו תחת משגלת כוכב או מזל עכ"ל
הרמב"ן ז"ל, והוסף עוד להעיר על ענין נכבד ונשגב והוא כי אברהם אבינו לז הזכיר בדבריו
שם יו"ד ה"א רק בכרוף השם הכתוב באל"ף דל"ת או בכרוף אל עליון עמו, ויזכיר בעניניו
אלהים, וכן יאמר ה' אלהי השמים (לקצן כ"ד ז'), ואמר ה' יראת (זס כ"ב י"ד), על מקום
המקדש לעתיד ויעקב הזכיר תמיד אל שדי ומשה רבינו לז יזכיר כן לבולם, ועיין עוד מזה
בפרשת וראא (שמות ו' ג'), ולזה מתרגם בל"א (דער חוונזעכטיגע), ועיין מה שכתבתי בכאור
דקדוק הגלה לפי ב' הפירושים, ובכאור ב"ר (פ' מ"ו סי' ב'), בפ' מקץ (לקצן מ"ג י"ד):
התהלך לפני, כתרנומו פלח קדמי, הדבק בעבודתי: והיה תמים, מלוח אצרת עוד בענין

ה מ ע מ ר

יו (א) והיה תמים, למירוה השני של רש"י יהיה הנווי והיה תמים ע"ד התנאי התהלך לפני
למען תהיה תמים, וכמו שאמרנו לעיל (ז' כ"ח) ע"ש.

בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבֵּה אֹתָךְ
 בְּמֵאֵד מְאֹד: (ג) וַיִּפֹּל אֲבָרָם עַל־
 פָּנָיו וַיְדַבֵּר אֵתוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר:
 (ד) אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִיתָ
 לְאֵב הַמּוֹן גּוֹיִם: (ה) וְלֹא־יִקְרָא
 עוֹד אֶת־שֵׁמְךָ אֲבָרָם וְהָיָה שֵׁמְךָ
 אֲבָרָהֶם כִּי אֲבִי־הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְחַקֶּה:
 (ו) וְהִפְרַתִּי אֶתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד

שען דיר אונד מיר איינען בונד
 מאַכען, אונד דיר אויסנעה
 מענד פֿערמעהרען. (ג) דא
 פֿיעל אברם אויף זיין אַנגע
 זיכט, אונד גאַטט רעדעטע
 פֿערנער מיט איהם, אונד
 שפראַך: (ד) איך בין עס!
 מיין בונד איזט מיט דיר גע
 מאַכט, דוא זאָלסט צו איי
 נעם פֿאַטער פֿיעלער פֿעלקער
 ווערדען. (ה) מאַן זאָלל דיר
 אויך ניכט מעהר אברם נעג
 נען, זאָנדערן דיין נאָמע זאָלל
 אברהם זיין, דען איך האָ
 בע דיר צו איינעם פֿאַטער
 פֿיעלער פֿעלקער איינגעזעטעט. (ו) איך ווילל דיר אויסעראַרדענטליך פֿרוכטבאַר
 אונד

ונתחיד

תרגום אונקלוס

ר ש י

קִיַּימִי בֵּין מִימְרֵי וּבֵינְךָ וְאַסְגִּי יִתְךָ לְחֻדָּא
 לְחֻדָּא: (ג) וּנְפֹל אֲבָרָם עַל אַפּוּהִי וּמְלִיל
 עַמִּיהָ יִי לְמִימְרֵי: (ד) אָנָּא דָּא גִזֵּר קִיַּימִי
 עִמְךָ וְחָהִי לְאֵב סְגִי עַמְמִין: (ה) וְלֹא יִתְחַקֵּי
 עוֹד יִתְ שֵׁמְךָ אֲבָרָם וְיִהִי שֵׁמְךָ אֲבָרָהֶם
 אַרִי לְאֵב סְגִי עַמְמִין יִתְחַקֵּי: (ו) וְאַפִּישׁ
 יִחַד

בריתי ביני ובינך ובריהאךן להורשה לך
 ע"י מלוה זו: (ג) ויפול אברם על פניו
 ממורא השכינה שעד שלא מל לא היה
 בו כח לעמוד וכוז הקדש נכנת עליו והו
 שנאמר בכלעם נופל וגלוי עינים בברייתא
 דר' אליעזר מצאתי כן: (ה) כי אב המון
 גוים. לשון נוטריוקון של שמו ור"ש שהיה
 בו בתחילה שלא היה אב אלא לארם שהיה
 מקומו ועכשיו לא זזה ממקומה שאף יו"ד
 של

ב א ו ר

הזה, כטעם תמים תהי' עם ה' אלהיך, (דברים י"ח י"ג), אחרי אזהרת השם לא ימלא
 כך וגו' קסם קסמי' מעונן ומנחש ומכסף וגו' (שם י'), והענין בשניהם כי המאמין בה'
 ושומע אל מעונני' וקוסמים יהיה כאלו לבו חלוק לחלקים, ואינו תמים, וזה השם שיהיו
 כל מחשבות הלב ועשונותיו חקוחו ופחדו סוגות אליו לבדו, שלא לירא מזולתו ולא לקיות
 דבר מזולתו, כי הוא הכל יכול ולו לבדו נחננו עלילות, וזהו ענין תמימות הלב, אמר לו
 ה' שלם בכל נסיונותי (כמו שפי' רש"י) שלא להרהר אחר מדותי, היה שלם ולא מאלטגנינות
 שלך כי אני מפיר אותוח נדים (כמו שפי' הרשב"ע), וכל אלו העניינים נכללו בתיבת תמים לדעת המתרגם
 חתכם יותר (כמו שפי' הרשב"ע), וכל אלו העניינים נכללו בתיבת תמים לדעת המתרגם
 האשכנזי, וזהו מתורגם בל"א (אונקלוס הוויזטען הערלענען), כי היא מדה גדולה באדם ועל
 זה החללל דוד המלך ע"ה יהי לני תמים בחקיק (מחליב ק"ט פ'), כי ההתחכמות בחקי השם
 וגורמתו היא הסך ההמימות: (ד) הנה בריתי ארך, הוא ברית המילה, כאשר יפרש זאת
 בריתי אשר חשמו, ואחרי הנרית תהי' לאל המון גוים, והקדים השם וכוה אותו על המילה
 קודם שמהר שרה להיות זרעו קדוש: (ה) אברהם, עם ת הכת ני"ש אביר המון גוים, ולא
 בל

וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמַלְכִים מִמֶּךָ
 יֵצְאוּ: * (ז) וְהִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי
 בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ
 לְדַרְתָּם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לְךָ
 לֵאלֹהִים וְלִזְרַעֲךָ אַחֲרֶיךָ:
 (ח) וּנְתַתִּי לְךָ וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֶת־
 אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֵת כָּל-אֶרֶץ כְּנָעַן
 לְאַחֲזֹת עוֹלָם וְהִיִּירְתִי קָהָם
 לֵאלֹהִים: (ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-
 אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת-בְּרִיתִי
 תִּשְׁמַר אֶתָּה וְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ
 קְדַרְתָּם: (י) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר

אונד צו גאנצען נאציאנען מא-
 לען, אונד קעניגע זאללען פאן
 דיר אבשטאמען. (ז) איד
 ווערדע מיינען בונד צווישען
 מיר אונד דיר אונד דיינעם
 זאמען נאך דיר אויף איהרע
 קינפטיגען געשלעכטער צו איי-
 געם עוויגען בונדע מאכען,
 נעמליך דין, אונד נאך דיר,
 דיינעם זאמענס גאטט צו
 זיין. (ח) דיר אונד דיינעם
 זאמען נאך דיר ווערדע איד
 דאן לאנד דיינעם אויפענט-
 האלטס, דאן גאנצע לאנד
 כנען צור עוויגען בעזיטצונג
 אייגעבען, אונד איהר גאטט
 זיין. (ט) גאטט שפראך נאך
 פערנער צו אברהם: דוא
 אבער מוסט אויך מיינען בונד
 האלטען, דוא אונד דין זא-
 מען נאך דיר אויף איהרע קינפטיגען געשלעכטער. (י) דיעזעס איזט דער בונד צווישען מיר

תרגום אונקלוס

יְתֵךְ לְחֵדָא לְחֵדָא וְאַחֲרֵיכָּה לְכִינְשֹׁן וּמַלְכִין
 דְּשִׁלְיִטִין בְּעַמְמֵי מִנְּךָ יִפְקִין: (ז) וְאַקִים
 ית קיימי בין מימרי ובינך ובין בנך בתרך
 לדריהון לקיים עלם למיני לך לאלהא
 ולבנך בתרך: (ח) ואתן לך ולבנך בתרך
 ית ארע תוחבוהך ית כל ארעא דכנען
 לאחסנת עלם ואהוי להון לאלהא: (ט) ואמר
 יי לאברהם ואת ית קיימי תשר את ובנך
 בתרך לדריהון: (י) דין קיימי די תשרון

ר ש י
 של שרי נמרעמה על השכינה עד שהוסיפה
 ליהושע שנאמר ויקרא משה להושע בן נון
 יהושע: (ז) ונתתיך לגוים יעקב ועשו
 שהרי ישמעאל כבר היה לו ולא היה
 מכשרו עליו: (ז) והקימותי את בריתי.
 ומה היא הברית להיות לך לאלהים:
 (ח) לאחזת עולם. ושם אהיה לכם לאלהים
 אבל הדר בחובה לארץ כמו שאין לו חלום:
 (ט) ואתה. וי"ו זו מוסף על ענין ראשון
 אני הנה בריתי אהך ואתה הוי זהיר
 לשמרו ומה הוא שמירתו זאת בריתי אשר
 תשמרו

ב א ו ר

בא השם לחסר משמו אות כי אם להוסיף: הסון, ענין קבוצ ורנני: (ז) ונתתיך לגוים,
 ישראל לכדס נקראו גוים ועמים, וכן אף חבב עמים (דברים ל"ג ג'), עמים הר יקראו
 (שם י"ט), בנימן בעממך (שופטים ה' י"ד), גם אחרי הולדת השנטי' כלם אמר גוי וקהל
 גוים יהי ממך (לקצן ל"ה י"א), ונתתיך לקהל עמים (שם מ"ח ד'), (הרמב"ן): (ט) ואחיה,
 וי"ו מוסף על ענין ראשון, אני הנה בריתי אהך ואתה הוי זהיר לשמרו, ומהו שמירתו זאת
 בריתי אשר תשמרו המול לכם וגי' בן פירש"י ז"ל, והוא מסכים למה שכתבנו במקום אחר
 מכפילת ההוראה על הגוף, ואתה תשמור שהוז כמו ואלם אתה, ולכן מת רג' נל' + (דוא
 בער

תִּשְׁמְרוּ בְיָנֵינוּ וּבְיָנֵיכֶם וּבֵין זְרַעְךָ
 אַחֲרֵיהֶם הַמִּזְכָּר לָכֶם כָּל־זָכָר:
 (יא) וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשַׁר עַרְלַתְכֶם
 וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם:
 (יב) וּבֶן־שָׁמַנְתָּ יָמִים יְמוֹל לָכֶם
 כָּל־זָכָר לְדַרְתֵיכֶם יֵלִיד בַּיִת
 וּמִקְנֵת־כֶּסֶף מִכֶּל בֶּן־זָכָר אֲשֶׁר
 לֹא מִזְרַעְךָ הוּא: (יג) הַמִּזְוֹל וְיְמוֹל
 יֵלִיד בַּיִתָּהּ וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהִיחָה
 בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם:
 (יד) וְעַרְלֹ וְזָכָר אֲשֶׁר לֹא־יְמוֹל

מיר אונד דיר, אונד דיינעם
 זאמען נאך דיר, דען איהר
 האלטען זאלט: איהר מסט
 אללעם בעשניידען, וואס מעננ
 לך איזט. (יא) בעשניידעט
 אייערע פארהייט, זא זאלל
 דיעועס דאז בונדעס צייצען זיין
 צווישען מיר אונד איך.
 (יב) אללעם מענגליכע בייא
 אייערן נאכקאטמען זאלל,
 ווען עס אכט טאגע אלט איזט,
 בעשניטטען ווערדען, איין הויז.
 געבארנעס קינד, אדער וועל.
 כעס פאן אינעם פֿרעמרען
 פֿיר געלד ערקויפֿט, אונד ניכט
 פֿאן דיינעם זאמען איזט.
 (יג) בעשניטטען מיס ווערדען,
 וואס אין ד ינעם הויזע געבאָ.

רען וואָרדען, אונד וואָס דוא פֿיר געלד ערקויפֿסט, דאָמיט מיין בונד אָן אייערעם פֿליישע
 זיין צו אינעם עוויגען בונדע. (יד) אינע אונגעשניטטענע מאַנגספֿערזאָן אַבער, וועלכע
 נעמֿ

תרגום אונקלוס

ר ש י

בֵּין מִימְרֵי וּבֵינֵינוּ וּבֵין בְּנֵי בְּתָרְךָ לְמִגְוֹר
 לְכוּן כָּל דְּכוּרָא: (יא) וְחַגְוֹרוּן יח בְּסָרָא
 דְּעַרְלַתְכוּן וְהָיָה לְאֹת קָיָם בֵּין מִימְרֵי וּבֵינֵינוּ:
 (יב) וּבֶן חַמְנָא יוֹמִין יַחְגֹּר לְכוּן כָּל דְּכוּרָא
 לְדַרְיִכוּן יֵלִיד בֵּיתָא וּזְכוּן בְּסָפָא מִכֶּל בֶּר
 עַמְמִין דִּי לֹא מִבְּנֵי הוּא: (יג) מִגְוֹר יַחְגֹּר
 יֵלִיד בֵּיתָהּ וּזְכוּן בְּסָפָה וְחָיִי קִימֵי בְּבִשְׂרֵיכוּן
 לְקִיָּים עָלָם: (יד) וְעַרְלֹ דְּכוּרָא דִּי לֹא יַגְוֹר
 לְאַחַר שְׁמֵנָה יָמִים כְּמוֹ שְׁמִפּוּרָא כְּמִסְכַּת שְׁנַת: (יד) וְעַרְלֹ זָכָר לְקַבְּלָהּ: אֲשֶׁר לֹא יְמוֹל - מְשִׁיבֵי לְכָל עוֹנָשִׁין וּכְרַחֲמֵי

תשמרו המול לכם וגו': (י) בני וביניכם.
 אותם של עכשיו: וכן זרעך אחרך.
 העתידין להולד אחרך: המול. כמו להמול
 כמו שאתה אומר עשות כמו לעשות:
 (יא) ונמלתם. כמו ומלתם והגו' זו
 יתירה ליסוד הזופל זו לפרכים כגון כ'
 של נושך ונ' של נושא ונמלת' כמו ונשאחם
 אבל ימול לשון יפעל כמו יעשה יאכל:
 (יב) יליד בית. שילדמו השפחה בבית:
 ומקנת כסף. שקנאו משולד: (יג) היול
 ימול יליד ביתך. כאן כפל עליו ולא אמר
 לשמונת ימים ללמדך שיש יליד בית נמול
 לאחר שמונה ימים כמו שמפורש במסכת שנת: (יד) וערל זכר. כאן למד שהמילה באותו
 מקום שהוא מנדיל בין זכר לנקבה: אשר לא ימול. משיגיע לכלל עונשין וכרחה

ב א ו ר

חֲבַעַר: (י) חפול, כמו להמול, והוא מקור מבנין נפעל מנחי העי' כי שרש מול כמו וימל
 את בשר ערלתם ומשקלו להכוון, והוא ענין בריתה: (יא) ונמלתם, כמו ואמרתם, והגו' ו
 שרש, ויהיו א"כ שני השרשי' מול ונמל מורים על ענין אחד: (יב) ימול לכם, מבנין נפעל
 וכן המול ימול: (יג) המול ימול וגו', נוה בתחלה דרך כלל, שכל הנולדי' מאנשי הבית או
 ממקנת כסף ימולו לשמונת ימים, ועתה פרט הנווי לאברהם שימול את אנשי ביתו ומקנת כסףו ואם
 הם גדולים: (יד) וערל זכר, כאן למדך הכתוב שהמילה באותו מקום שניכר בין זכר לנקבה (ב"ר),
 וכל ערלה סתם היא בערוה וערלה לב ושפה ואוזן הם סמוכים: ימול, יפעול כמו כי ידר
 נדר (במדבר ל' ג'), והוא מן ונמלתם את בשר ערלתכם, ודגש המ"ם לחסרון נו"ן השרש

אֶת-בְּשֵׁר עָרְלָתוֹ וּנְקֻרְתָּהּ
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיָּה אֶת-בְּרִיתִי
הַפָּר : ס (טו) וַיֹּאמֶר
אֲדָהִים אֶל-אֲבָרְהָם שְׂרֵי אֲשֶׁתְּךָ
לֹא-תִקְרָא אֶת-שְׁמִי שְׂרֵי כִי
שָׂרָה שְׁמָהּ : (טז) וּבִרְכֹתַי אֲתָהּ
וְגַם גִּתְּתִי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבִרְכֹתֶיהָ
וְהִיְתָה לְגוֹיִם מְלֹכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה
יְהִיוּ : (יז) וַיִּפֹּל אֲבָרְהָם עַל-פָּנָיו

נעמליך דאז פלייש איהרער פֿאַרהויט ניכט כעשניידען ווירד, דיעועלכע פערזאן זאלל אויסגעראטטעט ווער. דען איים איהרעם פֿאַלקע, זיא האט טיינען בונד צער. שטערט. (טו) גאטט שפראך צו אברהם: דיינע פֿרויא שרי זאלסט דוא ניכט פֿערנעד שרי נענגען, זאנדערן שרה זאלל איהר נאמע זיין. (טז) איד ווילל זיא זענגען, אונד דיר איד פֿאן איהר איינען זאן געבען; דורך כיינען זעענען זאלל זיא צונאציאנען ווערדען, אונד קעניגעדער פֿעלקער פֿאן איהר הערקאטען. (יז) דא פֿיעל אברהם אידן זיין אנגען.

ויצחק
זכט

תרגום אונקלוס

ר ש י

יח בְּשָׂרָא דְעוֹרְלָחִיָּה וַיִּשְׁתַּיְצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא
מֵעַמִּיָּה יח קִיָּמִי אֲשַׁנִּי : (טו) וַאֲמַרְי לֹא אֲבָרְהָם
שְׂרֵי אֲתָתְךָ לֹא תִקְרֵי ית שְׁמָה שְׂרֵי אַרִי
שָׂרָה שְׁמָהּ : (טז) וַאֲבָרְךָ יִתָּה וְאַף אֲתָן מִנָּה
לְךָ בֵּר וַאֲבָרְכִינָהּ וְחַיִּי לְכִינְשָׁן וּמְלָכִין
דְשְׁלִיטִין בְּעַמִּמִּיא מִנָּה יְהוּן : (יז) וַיִּפֹּל
מִרְנַנִּים עַל־הֵם שֶׁהֵנִיחוּ אֲסוּפִי מִן הַזֶּקֶן וְאֲסוּפִי מִן הַזֶּקֶן וְאֲסוּפִי מִן הַזֶּקֶן וְאֲסוּפִי מִן הַזֶּקֶן
הַנִּיחָה וְהִיא הַנִּיחָה אֶת כָּלֵם הוּא שְׁנֵימָר הַנִּיחָה בְּנִים שָׂרָה בִּרְמִזוֹ בְּמַקְלָתָּ : (יז) וַיִּפֹּל אֲבָרְהָם עַל
פָּנָיו

אבל אביו אין ענוש עליו כרת אבל עונד בעשה: ונברחה הנפש. הולך ערירי ומת קודם זמנו: (טו) לא תקרא את שמה שרי. דמשמע שרי לי ולא לאזרים כי שרה סתם שמה שמהא שרה על כל: (טז) וברכתי אותה. ומה היא הנרכה שזורה לנערותה שנאמר היתה לי עדנה (בראשית י"ח): וברכתי. בהנחת שדים כשנזכרה לכך ניום משמה של יצחק שהיו מרננים עליהם שהניחו אסופי מן הזקן ואומרים בנינו הוא והביאה כל אחת בנה עמה ומניקתה לא הביאה והיא הניקה את כלם הוא שנאמר הניקה בנים שרה ב"ר רמזו במקלת: (יז) ויפל אברהם על פניו

ב א ו ר

ויתכן להיות גם זה מן הנפעל כי מלת את חנוא גם אחר הנפעל: נבוא השעל בראשונה כמו ולא יקרא עוד את שמך אבר, אבל לפי שאינו חיי' כרת כי אם כשנטל מכות המילה ברכון, לכן נראה יותר שיהי' מן הקל, שכן המעשה עליו, משא"כ הנפעל שב על הנוף, שהגוף שלא נמול יכרת, גם אם הוא מבנין נפעל, ראוי להיות בשר ערלתו קודם, וראוי לומר וערל זכר אשר בשר ערלתו לא ימול (ר"ל לא יהי נמול) וגו', וטעמו אם יגיע לכלל עונשין ולא ימול יש עליו כרת, אבל אביו אין ענוש עליו כי אם עונד בעשה: ונברחה הנפש, נפש כמו איש שיש לו נפש, כל"א (פערזאן), וענין הכרת לדעת רז"ל שיהי' הולך ערירי ומת קודם זמנו (יבמות דף נ"ה ע"א): (טו) לא תקרא אה שרה שרי, דמשמע שרה לי ולא לאמרי' כי שרה סתם שמה שמהא שרה על הכל (נרכות דף י"ג ע"א): כי שרה שמה, ר"ל יהי'

לך לך ח

וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הֲלִבְנֵי מֵאָה
שָׁנָה יוֹלֵד וְאִם שָׁרָה הִבְתָּ
תְּשַׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: (יח) וַיֹּאמֶר
אַבְרָהָם אֲרֵה־אֱלֹהִים לּוֹ יִשְׁמְעָל
יִחְיֶה לְפָנָיִךָ: (יט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים

אבל

תרגום אשכנזי קכח

ויצט, לאצטע, אונד שפראך
אין ויינעם הערצען: זאלל.
מע איינעם הונדערטיעהריגען
מאננע נאך געבארען ווערדען?
אדער אויך שרה, דיא ניני.
ציג יאהר אלט איזט, נאך גע.
בעהרען? (יח) אברהם שפראך
היערויף צו גאטט: מעכטע
נור ישמעאל לעבען, אונד דיר
געפאללען! (יט) דא שפראך
גאטט

ר ש י

פניו ויחק. זה ת"א לשון שמחה ומדי
ושל שרה לשון מחוק למדת שאברהם האפיין
ושמח ושרה לא האמינה ולגלגה וזהו
שהקפיד הקב"ה על שרה ולא הקפיד על
אברהם: הלכך. יש תמוהות שהן קיימות
כמו הנגלה נגליתי (שמאל א' ב') ה"ש
בזה הרוח (שם ט') חף זו היא קיימת
וכך אמר בלבו הנעשה חסד זה לאחר מה
שהקב"ה עושה לי: ואם שרה הבת תשעים שנה.
היו מולידין בני ת"ק שנה בימי אברהם נחמטו השנים כבר ונא חזות כס בעולם ולא ולמד
מעשרה דורות שמוח ועד אברהם שמהרו תולדותיהן בני ס' ובני ע' (יח) לו ישמעאל יסיה.
הלואי שיהיה ישמעאל חיוני כדי לקבל מתן שבר כזה: יסיה לפניך. יסיה גיראתך כמו התהלך
לפני

תרגום אונקלוס

אַבְרָהָם עַל אַפּוּהִי וַחֲדֵי וַאֲמַר בְּלִבִּיהִי הַלְבֵר
מֵאָה שָׁנִין יְהִי וְלֵד וְאִם שָׁרָה הִבְתָּ תְּשַׁעִין
שָׁנִין תֵּלֵד: (יח) וַאֲמַר אַבְרָהָם קָדָם יְיָ לֵוִי
יִשְׁמְעָל יִרְתָּקִיִּים קָדְמָךְ: (יט) וַאֲמַר יְיָ
בְקוֹשְׁטָא

ב א ו ר

יהי' שמה כמ"ש בו והי' שמך אברהם: (יז) ויצחק, ת"א ומדי, וכן הדבר כי הלחוק פעם
יאמר ללעג ופעם לשמחה כמו משחק בתבל ארצו (משלי ח' ל"א), משחקים לפני ה' (שמאל
ג' ו' ה'), ונראה שהכוונה בלשון הזה שכל הרוחה או שימע דבר זר יתפעל על ידו אל הלחוק,
ואם יהי' בו דבר סבלות והוללות או ענין בלתי ראוי שיחמן, יתפעל אל הלעג, ואולם אם יהי'
דבר חמתי וטוב ישמח בו, כענין שנאמר עד ימלא שחוק סיד (איוב ח' כ"א) או ימלא שזיק
פינו (תהלים קכ"ו ב'), וכן הדבר באברהם כאשר נאמר לו זה התפלל מאוד על הדבר ושמח
שמחה גדולה, כי אחרי שנאמר שכל אברהם על פניו והוא מורה על חול הנבואה ור"ה ק
עליו בחזוק יד, עד שלא הי' בו כח לעמוד על רגליו, ידענו שהאמין באמונה תמימה, ושח
שחוק של שמחה, לא של לעג ח"ו, ואולם שרה לא האמינה ולגלגה, וזהו שהקפיד הקב"ה
על שרה ולא הקפיד על אברהם: הלבן מאה שנה, ה"א חמימה, לא להרחיק אמת הדבר
כי אם להודיע ענין הפלא אשר בו, כמו הנגלה נגליתי (שמאל א' ב' כ"ז), הרוחה חתה
(שם ב' ט' כ"ז), שהם תמוהות קיימות להעיר על פליאת הדבר והיותו זר ויולא מן האנוה
והראוי, וכך אמר בלבו הנעשה חסד זה לאחר מה שהקב"ה עושה לי: מאה שנה יולד, אין
הפלא באיש בן מאה שנה שיליד, כי האנשים יולידו כל ימי היות בהם הליטה, גם בדורות
האלה חף כי בדור אברהם שהתקיים בימיו ארובי, אבל אמר הלבן מאה שנה שלא הוליד
בנחרותו מן האשה הזאת יוליד ממנה עתה אחרי שהוא בן מאה שנה והיא בת תשעים שנה,
זה הוא ענין נפלא עד מאוד ראוי למלאות פיו שחוק ולבו שמחה: יולד, ולד: (יח) לו,
הלואי שיהיה ישמעאל, כי כאשר נאמר לו שהברכה אשר ברכו השם על זרע שרה נאמרה, פחד
סן ימות ישמעאל, והתכלל עליו: לפניך, הטעם וימלא סן בעיניך, כאשר מתורגם בל"א:
אבל

תרגום אשכנזי

גאטט : וואהרליך! דיינע פרויא שרה געבעהרט דיר איינען זאָהן, דיעזען זאלסט דוא יצחק נענגען, אונד איך ווילל מיינען בונד מיט איהם, אויף זיינען זאמען נאך איהם, צו איינעם עוויגען בונד דע ערריכטען. (כ) וועגען ישמעאל'ס האבע איך דיר אויך ערהארט; זיעהע! איך האבע איהן געזעענגעט, ווער דע איהן פרוכטבאר מאכען אונד זעהר פערמעהרען, צוועלף פירשטען ווירד ער צייגען; איך ווילל איהן צו איינער גראסען נאציאן מאכען. (כא) מיינען בונד אבער מיט יצחק ווילל איך בעשטענדיג האלטען, דעם זאָהנע נעהט לך, וועלכען שרה דיר גע

לך לך יו

אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריי: (כ) ולישמעאל שמעתיך הגדה וברכתי אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול: (כא) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה בשנה האחרת: (כב) ויכל לדבר אתו ויעל אלהים מעל אברהם: (כג) ויקח

אברהם

בעהרען ווירד אום דיעזע צייט אין דעם אנדערן יאהרע. (כנ) אלס ער מיט איהם אויס גערעדט האטטע, ערהוב זיך גאטט פאן אברהם הינוועג. (נג) אברהם נאָהם זיינען זאָהן ישמעאל

תרגום אונקלוס

ר ש י

לפני פלח קדמי: (יט) אבל. לשון חמת דברים וכן אבל אשמים אנחנו (בראשית מ"ב) אבל בן אין לה (מלכים ב' ד') וקראת את שמו יצחק. על שם הלחוק ועל שם ה' נסיונות וכו' שנה של שרה וס' ימים ש: מול וק' שנה של אברהם: את בריתי. ברית המילה מהא מסורה לזרעו ליצחק: (כ) שנים עשר נשיאים. כעננים יכלו כמו נשיאים ורוח (משלי כ"ה): (כב) מעל אברהם. ל' נקיה היא כלפי שכינה ולמדנו שהדיקים מרכנתו על

בהושטא שרה אחתך תלד לך בר ותקרי ית שמיה יצחק ואקים ית קיימי עמיה לקיים עולם לבנוהי בחרוהי: (כ) ועל יששכאל קבילית צלוחך הא ברכית יתיה ואפשיית יתיה ואסגית יתיה לחדא לחדא תרין עשר רברבין יוליד ואתגנינה לעם סגיי: (כא) וית קיימי אקים עם יצחק די תוליד לך שרה לזמנא הדין בשתא אחרנתא: (כב) וישעי למלא עמיה ואסתלק יקרא די מעלוהי

באור

(יט) אבל, לשון חמת, הדברי וכן אבל אשמי אנחנו (בראשית מ"ב כ"א), אבל בן אין לה (מלכים ב' ד' י"ד): יצחק, על שם הלחוק: את בריתי אתו, נו אני מקיים את בריתי לעולם וזרעו אחריי, ואת ישמעאל אשרך להפרות אותו ולהרבות אותו במאוד מאוד, אך לז יס' בריתי אתו ואת זרעו: (כב) ויכל, ויעל, הענין כאשר כלה לדבר אתו אז עלה: ויעל אלהים מעל

אֲבָרְהֶם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֵת
כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־מִקְנֵת
כֶּסֶף כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵית
אֲבָרְהֶם וַיְמַל אֶת־בְּשָׂר עַרְלָתָם
בְּעֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱתוֹ
אֱלֹהִים: (נד) וְאֲבָרְהֶם בְּן־
תִּשְׁעִים וְתִשְׁעֵ שָׁנָה בְּהַמְלוֹ בְּשָׂר
עַרְלָתוֹ: (נה) וַיִּשְׁמָעֵאל בְּנוֹ בֶן־
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהַמְלוֹ אֶת
בְּשָׂר עַרְלָתוֹ: (נו) בְּעֵצִים הַיּוֹם

ישמעאל אונד אללע קנעכטע,
דיא ער פֿיר געלד געקויפֿט
האטטע, אללעס מעננליכע
אונטער זיינען הויזלייטעו, אונד
בעשניטט דאָז פֿלייש איהרער
פֿאָרהויט נאָך אַן דעמוזעלבען
טאָגע, וויאגאטט ביט איהם גע.
שפראכען האטטע. (נד) אברהם
וואר ניין אונד ניינציג יאהרע
אלט, אלס ער בעשניטטען
ווארד אַם פֿל ישע זיינער פֿאָר.
הויט. (נה) זיין זאָהן ישמעאל
וואר דרייצעהן יאהרע אלט,
אלס ער בעשניטטען ווארד אַם
פֿליישע זיינער פֿאָרהויט.
(נו) אַן דעמוזעלבען טאָגע
וואר.

מפטר

הוה

ר ש י

חרגום אונקלוס

אל מקיס: (נג) בעלס הייס. נו ביום
שנכטווה ביום ולא כלילה לא נמירח לא
מן הגוים ולא מן הליכנים ואלא יהיו
אויביו ובני דורו אומרים אלו ראיווהו
לא הנזווהו למיל ולקיים מצותו של מקו':
וימל. ל' ויסגל: (נד) נהמולו. נהפעלו.
כמו נהנראס (נראשית ב'): (כה) נהמולו
את נשר ערלחו. נאברהס לא נאמר את
לפי שלא היה חסר אלא חמוך נשר שנבר
נתמעך ע"י תשמיש אכל ישמעאל שהיה
ילד הווקק לחמוך ערלה ולפרוע המילה
לכך נאמר נו את ב"ר: (כו) בעלס הייס

דאברהם: (נג) ודבר אברהם ית ישמעאל
בריה ויח כל ילידי ביתה וית כל זביני
כספיה בל דכורא באנשי בית אברהם
וגור יח בשרא דעורלחהון בכרן יומא
הדין כמא די מליל עמיה יי: (נד) ואברהם
בר תשעין ותשע שנין כד גור בשרא
דעורלחיה: (כה) וישמעאל בריה בר הלח
עשרי שנין כד גור יח בשרא דעורלחיה:

הזה

בכרן

ב א ו ר

מעל אברהם, דרך כבוד כלפי שכינה ולמדנו שהלדיקים מרכבתו של מקיס (ב"ר): (כג) בעצם
היום הזה, נאותו יוס שנכטווה ולא אחר לעשות הדבר, ספר הכתוב מעלתו ניראח ה' ומעלת
כל אנשי ביתו, והיו שמונה עשר ושלוש מאות יליד ביתו חוץ ממקנת כספו, וכלם זריזים מקדימין
למלוה: (כד) בהמלו בשר ערלחו, נהמולו מבנין נפעל ויהי א"כ אברהם מקבל הפעולה,
ובא אחריו נשר ערלתו לחוספת באור כאלו אשר דהיינו מזד נשר ערלתו, וכן כאלה נבלת
עלה (ישעי' א' ל'). נובלת פועל עומד והאלה נקראת נובלת מזד עליה שהם נובלים, וכן
קרעי נגדים (שמואל ב' י"ג ל"א), מגלחי זקן (ירמי' מ"א ה'), מזד נגדיהם וקניהם, ורניס
נכה

ה מ ע מ ר

(כד) נהמולו, עיין בנאור, ולדעתי אין אנו לריבין לדחוק בפירש"י כי הענין נהמול לו נשר
ערלתו כאשר נמול לו, כי לפי הפשט נגס אברהם לא מל את עצמו, ובא הכנוי תמורת יחס
שאליו

חרגום אשכנזי

וואורדע אברהם אונד זיין זאָהן
ישמעאל בעשניטטען, (כו) אונד
אללע זיינע לייטע, וואס אייניג
געבארען וואר, וויא אויך
וואס ערקויפט וואר פאן אייניג
נעם פֿרעמדלינגע, ווארד מיט
איהם צוגלייך בעשניטטען.
יח (א) דער עוויגע ערשיען
איהם פֿערנער אין
דעם האַינע דעם ממרא; ער

ר ש י

לך לך יז יח

הִזְהֵנְמוּ לְאַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנָיו:
(כו) וְכָל-אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ יֵלִיד בֵּית
וּמִקְנֵת-כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן-נֶכֶד נִמְלוּ
אָהוּ: פ

יח (א) וירא אליו יהוה באֵלָיו

ממרא

חרגום אונקלוס

(כו) בְּכָרְךָ יוֹמָא הֲדִין אִיחְגֹּר אַבְרָהָם
וְיִשְׁמָעֵאל בְּרִיהּ: (כו) וְכָל אֲנָשֵׁי בֵיתֵיהּ
יֵלִידֵי בֵיתָא וּזְבִינֵי כֶסְפָּא מִן בְּנֵי עַמְמָא
אַחְגֹּרֵי עִמִּיהּ:
יח (א) וְאַחְגְּלֵי לֵיהּ יֵי בְּמִשְׁרֵי מְמָרָא וְהוּא

הזה. שמלאו לאברהם ל"ט שנה ולישמעאל
י"ג שנים נמול אברהם וישמעאל בנו:
יח (א) וירא אליו. לבקר את האלה.
אמר ר' חמא בר חנינא יוס שלישי
למילתו היה ונא הקב"ה ושאל בשלמו:
באלוני ממרא. הוא שנתן לו שנה על
המילה

ב א ו ר

בנה, ועל הדרך הזה נקרא אברהם נמול מצד אשר עלתו שמואל: (כו) נמול, עבר משרש
נמל מבנין נפעל בחולם וכן נמולו, ובאו במשקל נפעול כמו ונשלות ספרים (אסתר ג' י"ג):
אברהם, בתחלה מל את כל ילדי ביתו, אס הוא בעלמו או ע"י מוהלי' אחרי' והוא עומד
עליהם, ואחר כך מל את עלמו, שאלו הקדים מילתו הי' חולה או מסיכן זה, ולא הי'
יכול להשדל במילתם: וישמעאל בנו, אף ישמעאל נמול תחלה כמו שנאמר ויקח אברהם
את ישמעאל בנו, ואין כוונת הכתוב על סדר הקודם והמתאחר כי אס לכפילת ענין בעלם
היום הזה, להניד ישמעאל בנו וכל ילדי ביתו ומקנת כספו כלם נמולו אחר הטעם בריונס
שלא הכריחם על כך, רק מהרו כלם ביום ההוא בעלמו לעשות ולמלאות רצון השם, ולדעת
רש"י ז"ל הכוונה בעלם היום הזה שמלאו לאברהם ל"ט שנה ולישמעאל י"ג שנים מיום אל
יוס, וזהו לדעת האומר בניסן נברא העולם ובניסן נולדו האבות, כי בחדש ניסן נמולו, שהרי
למועד הזה בשנה האחרת נתבשר שילד יצחק וינחם נולד בפסח (הרמב"ן והרא"ה):
יח (א) וירא אליו ה', לדעת הרמב"ן ז"ל פסוק וירא אליו ה' מחובר לפרשה שלכניו, כי
בעבור שנימול וקיים מצות ה', נראה אליו למעלה ולנבד לו, וכענין שנאמר במשכן
וילאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם (ויקרא ט' כ"ג), כי מפני השתדלותם
במנ' המשכן זכו לראיית השכינה, להודיע כי רצה האלהי' את מעשיהם, ואל תחוש להפסק
הפרשה (ר"ל פה בי מן וירא מחזל' פרשה אחרת), כי הענין מחובר ולכן אמר וירא אליו ולא
אמר וירא ה' אל אברהם, אבל בפרשה זאת רצה לסדר הכבוד הנעשה לו בעת שעשה המילה
ואמר כי נגלית עליו השכינה ושלח אליו מלאכיו לבשר את אשתו וגם להגיל לוט אחיו בעבורו,
וזו כוונתם שאמרו לבקר את האלה שאלו הי' לדבור שלא לכבוד לו, כל זה מהרמב"ן, אבל
המתרגם לל"א הלך ע"פ המדה שזכר ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי בתוך ל"ב מדות
שהתורה נדרשת בהן, והיא כל כלל שאמריו מעשה הוא פרטו של ראשון, הניחה רש"י ז"ל
למעלה

ה מ ע ר

שאליו כמו היקרך דברי (במדבר י"א כ"ג) שצורו היקר לך, ועוד רבים כשהו, ובפרט כאן
שנאמר הלמ"ד בעבור כמות שלא להסמיק שתי למ"ד.